

Д. С. Косінова,

*студентка інституту підготовки кадрів для органів юстиції України
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ХОЛДИНГОВИХ КОМПАНІЙ

Протягом останнього сторіччя все більше спостерігаються процеси злиття та поглинання, підвищення конкуренції на ринку, що призводить до створення холдингових компаній як засобу підвищення ефективності діяльності та забезпечення задоволення інтересів різних груп осіб. Враховуючи це, виникає нагальна потреба в удосконаленні вітчизняного законодавства, а також приведення його у відповідність з європейськими стандартами.

Згідно ч. 1 ст. 1 Закону України «Про холдингові компанії в Україні» така компанія володіє, користується та розпоряджається корпоративними пакетами акцій двох або більше корпоративних підприємств, що вказує на наявність відносин контролю-підпорядкування між ними. А тому є необхідність у з'ясуванні правового статусу залежних (дочірніх) компаній.

Виходячи з ознак юридичної особи, серед яких є здатність нести самостійну відповідальність за своїми зобов'язаннями, що слідує з ч. 1 ст. 96 ЦК України, тим не менш постає питання про можливість притягнення головної (материнської) компанії, яка є домінуючою у таких взаємовідносинах, до відповідальності по боргах залежної/дочірньої. З ЦК України не слідує позитивна відповідь на це питання, а в ч. 6 ст. 126 ГК України це передбачено, якщо остання виявиться неплатоспроможною або банкрутом через дії або бездіяльність холдингової компанії.

Слід зазначити, що практика українських судів з цього приводу є досить неоднозначною. В більшості випадків судді не задовольняють позови про притягнення головної (материнської) компанії до субсидіарної відповідальності на підставі ч. 6 ст. 126 ГК України та мотивують це тим, що відповідач не має ознак холдингової компанії, які зазначені у Законі України «Про холдингові компанії в Україні». Однак, мали місце й інші рішення суду, в яких вимоги позивача були задоволені, проте скасовані у вищих судових інстанціях [1; 2]. Тому можна стверджувати, що в Україні доктрина «підняття корпоративної завіси» не розвинена належним чином, що передусім пов'язано з обмеженою сферою дії ч. 6 ст. 126 ГК України, внаслідок чого відносини залежного впливу однієї компанії на іншу залишаються поза увагою.

Аналогічна норма про відповідальність контролюючої компанії міститься в ЦК РФ (ст. 105). Між тим законодавець цієї країни пішов далі, передбачивши, що головне товариство, яке має право давати дочірньому товариству обов'язкові для нього вказівки, відповідає солідарно з дочірнім товариством по правочинам, укладеним останнім на виконання таких правочинів (ст. 6 Закону РФ «Про акціонерні товариства»).

Дещо інший підхід спостерігається у європейських країнах: Комісія Європейського Союзу повинна довести, по-перше, здатність материнської компанії контролювати діяльність дочірньої та, по-друге, те, що холдингова компанія насправді здійснює такий контроль. Для того, щоб полегшити вирішення цього питання, Суд ЄС дозволив Комісії використовувати презумпцію того, що вирішальний вплив на дочірню компанію чиниться за будь-яких обставин, якщо дочірня компанія повністю знаходиться у власності материнської компанії [3]. Так, у справі Dyestuffs суд відмовив у задоволенні позовів та прийнятті формального підходу, а саме що для встановлення відповідальності дочірніх компаній

достатньо встановити факт того, що така компанія діяла самостійно, незалежно від головної компанії. За цим підходом, такий факт усуває солідарну відповідальність холдингу [4].

До вирішення питання щодо відповідальності учасників холдингових правовідносин США підходить іншим чином. Так, у своєму рішенні «США проти Bestfoods» 1998 року Верховний Суд зазначив, що існують лише два винятки з правила про неможливість притягнення головної компанії до відповідальності за діяльність дочірніх компаній лише на підставі її активної участі у них. По-перше, коли корпоративна завіса між материнською і дочірньою компаніями може бути піднята і виявлено, що ця схема відносин використовується з метою досягнення злочинних цілей, наприклад, шахрайства. По-друге, материнська компанія несе відповідальність як «оператор» діяльності холдингу. Вона здійснює вплив на дочірні компанії шляхом прийняття відповідних рішень, які мусять виконувати останні.

Таким чином, можна стверджувати, що зараз у світі не існує єдиної позиції щодо відповідальності учасників холдингу, в тому числі в судовій практиці. Це призводить до незахищеності суб'єктів холдингових правовідносин, невизначеності їх правового статусу та викликає необхідність в уніфікації норм у сфері регулювання таких відносин.

Список бібліографічних посилань:

1. Рішення Господарського суду Одеської області у справі № 6/12010-4093 від 18 листоп. 2010 р. // Єдиний державний реєстр судових рішень України. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/12455819>.

2. Рішення Господарського суду Одеської області у справі № 916/1771/14 від 28 лип. 2014 р. // Єдиний державний реєстр судових рішень України. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/40043706>.

3. The Limits of the Group-Based Sanction Policy Carried out by the Commission and the European Courts in EU-Anitrust Law. P. 19. URL: http://ec.europa.eu/competition/antitrust/legislation/swd_2014_231_en.pdf.

4. Imperial Chemical Industries Ltd. v Commission of the European Communities: Judgment of the Court, Case 48/69, 14 July 1972. URL: <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?sessionid=9ea7d2dc30db9e269107e8734f52912cefd9c47215c7.e34KaxiLc3qMb40Rch0SaxuKbNz0?text=&docid=87883&pageIndex=0&doclang=EN&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=1566>.

Одержано 21.04.2017

УДК 351:347

Ірина Володимирівна Кузнецова,

студентка факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ

АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНА РЕФОРМА В УКРАЇНІ – ОБМЕЖУЄ ЧИ РОЗШИРЮЄ ЦИВІЛЬНІ ПРАВА ГРОМАДЯН?

В Україні розпочато процес добровільного об'єднання територіальних громад та запровадження інституту старост. Цей процес супроводжується передачею повноважень органам місцевого самоврядування.

В ЗУ «Про місцеве самоврядування», ЦК України, ЗУ «Про нотаріат», на посадову особу органу місцевого самоврядування – старосту покладено певні посадові повноваження щодо здійснення організаційно-розпорядчих та консультативно-дорадчих функцій.